

Alvik 15 januari 2025

Till
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

e-post:
ju.remissvar@regeringskansliet.se
junm@regeringskansliet.se

Yttrande

Över "Mottagandelagen – En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande" (SOU 2024:68)

Diarienummer: Ju2024/02070

Omsorg om människor på flykt är en central del av den kristna tron. Bibeln är full av uppmaningar att ta hand om "främlingen och invandraren", baserad på en identifikation med hennes utsatta situation. Kyrkorna är idag djupt engagerade i människor på flykt. Genom kyrkans världsvida nätverk har vi direktkontakt med syskonkyrkorna i de länder där våldsamheter eller naturkatastrofer framtvingar beslutet att lämna, vi stöttar tillsammans med andra goda krafter humanitära hjälpinsatser under flykten och vi bidrar till mottagande och integration i det land där skydd sökes.

Trossamfunden och andra delar av civilsamhället är en central del i flyktmottagandet, vilket också regeringsföreträdare har betonat. Det är därför viktigt att tillvarata de erfarenheter och perspektiv som samfunden kan bidra med. Till skillnad från delbetänkandet (SOU 2022:64) inkluderades nu åtminstone ett trossamfund i remisslistan. Vi ser det som uppseendeväckande att Sveriges kristna råd inte finns som remissinstans på den pågående remissen 2024:80 om stärkt återvändandeverksamhet och vill understryka vikten av att framgent i högre grad inkludera trossamfunden gällande liknande remisser.

Synpunkter på förslaget

Risken för att misstänkliggöra människor som söker asyl

Sveriges kristna råd har upprepade gånger framfört synpunkter på reformer av asylmottagandet och villkoren för asylsökande. Synpunkterna från bland annat [yttrandet över SOU 2022:64](#) kvarstår. Sveriges kristna råd noterar att slutbetänkandet innebär stora förändringar av mottagandesystemet. Sveriges kristna råd välkomnar översynen av lagen om mottagande av asylsökande och utvärderingen av 2016 års lagändring, och betonar vikten av att det nya asylmottagandet följs upp med särskilt fokus på barn och utsatta grupper.

Sammantaget föreslås i slutbetänkandet fler skyldigheter, kontroller och restriktioner vilket kommer få stor påverkan för människor som söker asyl. De emellanåt långtgående begränsningarna av människors friheter implicerar att människor i asylprocess i större utsträckning behöver kontrolleras. Sveriges kristna råd anser att detta riskerar att bidra till en oroande utveckling där människor som söker asyl i högre grad misstänkliggörs. Erfarenheten från våra församlingar är att en fungerande integration, liksom ett hållbart stöd i återvändande där så är möjligt och önskvärt, i stället bygger på tillitsfulla relationer och ett stärkande av de inneboende krafterna hos de barn och vuxna som kommer till Sverige.

Mottagandelagens omfattning (punkterna 4.3 och 4.4)

- Sveriges kristna råd tillstyrker att de som sökt skydd i Sverige omfattas av mottagandelagen till dess att de lämnar landet.

Sveriges kristna råd välkomnar förslaget att människor som fått avslag på sin asylansökan kommer omfattas av mottagandelagen fram till att de lämnar landet. Likaså att människor som lämnar Sverige under sin asylprocess eller efter avslag på nytt kommer omfattas av mottagandelagen om de kommer tillbaka till Sverige. Detta innebär att människor i större utsträckning än idag kommer ha möjlighet att få sina grundläggande behov av boende och mat tillgodosedda.

Sveriges kristna råd tillstyrker utifrån detta i stort förslagen om vilka personer som ska omfattas av mottagandelagen och vilka som ska undantas. Sveriges kristna råd anser fortsatt att de människor som flytt från Ukraina och som beviljats uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd bör få tillgång till samma förmåner som de som beviljats uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl.

Närvarokontroll och geografisk begränsning (punkterna 5.2, 5.3, 7.2 och 7.3)

- Sveriges kristna råd avstyrker närvarokontroll, anmälningsskyldighet och skyldighet att vistas inom ett begränsat geografiskt område för asylsökande och personer med avlägsnandebeslut. Sveriges kristna råd anser att sådana begränsningar av en individs rörelsefrihet enbart bör införas efter individuella bedömningar av omständigheterna i det enskilda ärendet.
- Sveriges kristna råd anser att människor ska ges tillstånd att utebli från närvarokontroll, anmälningsskyldighet eller områdesbegränsning för att kunna nyttja sin rätt att utöva sin religion tillsammans med andra, särskilt vid religiösa högtider. Undantag bör också ges för att säkerställa exempelvis anpassad skolgång för barn med särskilda behov.

De föreslagna åtgärderna för asylsökande, som närvarokontroll och geografisk begränsning, grundar sig på EU:s nya mottagandedirektiv. Sveriges kristna råd vill dock påpeka att direktivet är en minimistandard och att Sverige kan ha mer generösa villkor.

Sveriges kristna råd konstaterar att kombinationen av de föreslagna restriktionerna är ovanlig bland EU:s medlemsstater och har således i sin helhet inte prövats mot internationella konventioner. Det kan därför ifrågasättas om de kumulativa effekterna för asylsökande har analyserats tillräckligt av utredningen. Vidare kan tiden på asylboenden – och därmed under de föreslagna inskränkningarna – bli mycket lång, upp till två till fem år enligt Migrationsverkets statistik, på grund av olika överklaganden eller på grund av faktorer som omöjliggör även ett frivilligt återvändande för människor med avslagsbeslut.

Sammantaget innebär skyldigheten att bo på tilldelat asylboende, närvarokontroll och områdesbegränsning stora inskränkningar i rörelsefriheten, vars proportionalitet måste ifrågasättas. Sveriges kristna råd anser att sådana inskränkningar endast bör införas vid individuella behov och avstyrker därför förslagen.

Om regeringen skulle välja att införa restriktionerna, anser Sveriges kristna råd att familjebegreppet, som är kulturellt betingat, bör tolkas generöst vid bedömning av särskilda skäl för undantag från närvarokontroll eller områdesbegränsning. Undantag bör också ges till människor på asylboenden för att kunna utöva sin religion tillsammans med andra, särskilt vid högtider. Vidare behöver det säkerställas att exempelvis barn med särskilda behov kan placeras i skolor med lämplig kompetens bortom länsbegränsningarna.

Vikten av meningsfull vistelsetid

Sveriges kristna råd anser att de ovan föreslagna skyldigheterna och begränsningarna, som binder människor till asylboenden i högre grad, riskerar att påverka integrationen och människors psykiska hälsa negativt. Behovet av meningsfull vistelsetid på asylboenden ökar därmed än mer.

Sveriges kristna råd uppskattar att civilsamhällets aktörer framhålls som värdefulla för att aktivera människor på asylboenden. Liksom tidigare framfört bör regeringen avsätta medel för att säkerställa att insatser för människor på asylboenden organiseras även på platser där det lokala civilsamhället har mindre resurser.

Vikten av lämplig boendemiljö för barnfamiljer

- Sveriges kristna råd uppmanar regeringen att ge i uppdrag till Barnombudsmannen och Migrationsverket att genomföra en utökad barnkonsekvensanalys som kartlägger hur barn på asylboende själva upplever sina behov och hur dessa kan mötas.

Sveriges kristna råd anser, i likhet med flera andra aktörer, fortsatt att det inte är lämpligt att barnfamiljer och andra utsatta grupper bor på kollektiva asylboenden vare sig under asylprocessen eller återvändandeprocessen. Ska barnfamiljer vara skyldiga att bo på kollektiva asylboenden så vill Sveriges kristna råd understryka att boendemiljön måste var utformad med hänsyn till barns behov och rättigheter. Sveriges kristna råd efterfrågar därför en utökad barnkonsekvensanalys som kartlägger vilka behov barn som bor på asylboende själva upplever att de har och hur dessa kan mötas. Sveriges kristna råd uppmanar regeringen att ge ett sådant uppdrag till Barnombudsmannen och Migrationsverket.

Dagersättning och möjligheten att bidra till sin försörjning (punkt 8.3)

- Sveriges kristna råd välkomnar en översyn av dagersättning men anser att utredningens förslag inte är tillräckliga. Dagersättningen måste först höjas för att säkerställa en rimlig levnadsstandard och sedan indexeras mot försörjningsstödet.
- Sveriges kristna råd avstyrker att människor som sökt asyl enbart ska få rätt att arbeta efter sex månader och om ett beslut inte fattats i asylärendet.

Sveriges kristna råd har under lång tid lyft behovet av en höjd dag ersättning (se exempelvis [detta öppna brev till migrationsministern](#)). FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har också uppmanat Sverige att indexera dag ersättningen efter faktiska levnadskostnader och garantera en tillräcklig levnadsstandard ([E/C.12/SWE/CO/7](#)).

Sveriges kristna välkomnar att utredningen föreslår att höja dag ersättningen men anser att förslagen inte är tillräckliga för att säkerställa att människor får rätt till ett värdigt liv och en skälig levnadsstandard. Sveriges kristna råd anser att dag ersättningen måste höjas till en sådan nivå att den säkerställer en rimlig levnadsstandard och först därefter indexeras i förhållande till försörjningsstödet. Vidare anser Sveriges kristna råd, till skillnad från utredningen, att samtliga barn i en familj bör få hel dag ersättning.

Sveriges kristna råd anser att det är orimligt att människor som har förutsättningar att bidra till sin egen försörjning och till det svenska samhället ska hindras från detta för att i stället leva på bidrag. Att asylsökande arbetar bidrar till samhällsekonomin, är positivt för integrationen, stärker individens självkänsla och motverkar passivitet och psykiska ohälsa.

Sveriges kristna råd anser att kravet som finns idag på att undantag från kravet på arbetstillstånd ges om den asylsökande medverkar till att klarlägga sin identitet är välvärdigt. Sveriges kristna råd avstyrker därför förslaget om att människor som sökt asyl enbart ska få rätt att arbeta efter sex månader och om Migrationsverket inte fattat ett beslut i asylärendet.

Övriga synpunkter gällande förmåner och ersättningar (punkt 8.1, 8.2 och 8.4)

Sveriges kristna råd tillstyrker förslaget om en övergångsersättning. En övergångsersättning innebär att människor som beviljas uppehållstillstånd inte hamnar i en ekonomiskt svår situation vid byte av ersättningssystem.

Sveriges kristna råd tillstyrker att personer med avlägsnandebeslut enligt utredningens förslag omfattas av mottagandelagen och därmed har möjlighet att få rätt till förmåner som logi, dag ersättning och särskilt bidrag om vissa villkor är uppfyllda.

Sveriges kristna råd delar utredningens bedömning att det inte finns utrymme enligt EU-rätten för att asylsökande generellt ska bekosta sina materiella mottagandevillkor i större uträkning än idag. Sveriges kristna råd ställer sig bakom utredningens avrådan gällande förslaget om att asylsökande med egna medel ska täcka kostnader för nödvändiga hälso- och sjukvårdsavgifter i större uträkning än idag.

En tydligare ansvarsfördelning (punkt 9.2)

- Sveriges kristna råd tillstyrker det alternativ som utredningen förordar som innebär att Migrationsverkets ansvar för ekonomiskt bistånd och logi samt kommunernas ansvar för sociala insatser förtydligas.

Församlingarna i våra medlemskyrkor har under lång tid mött människor som hamnat i kläm till följd av otydligheter och glapp i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. i förhållande till socialtjänstlagen (2001:453) bland annat avseende skyddat boende för våldsutsatta kvinnor samt kostnader för begravning av människor som avlidit under asylprocessen. Sveriges kristna råd är därför positiv till utredningens ambition att åtgärda dessa brister.

Sveriges kristna råd avstyrker samtidigt förslag som innebär att nödbistånd inte ska kunna utbetalas framöver. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för individerna som befinner sig i kommunen och behöver kunna ha kvar verktyg för att stötta människor i utsatta situationer, inte minst när barn drabbas.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare, telefon: 08-453 68 01

Handläggare: **Jan Eckerdal**, direktor för teologi, telefon: 08-453 68 04

Sveriges kristna råd är en kristen paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor och 3 observatörer. I dessa ryms bredden av olika kristna traditioner i vårt land. Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter. Kyrkorna i Sverige har stora kontaktytor med människor i olika livssituationer och vill verka för ett inkluderande samhälle där människors rättigheter och värdighet värnas.